

62 FINSKA RÄTTEGÅNGSSPRÅKET.

Litteraturblad n:o 8, augusti 1862

I dessa dagar sammanträder i hufvudstaden en komitté, hvars tillgöranden hafva den största vikt för fäderneslandet, någon sådan församlings verksamhet i närvarande ögonblick kan ega.

Finskans upptagande till rättegångsspråk är en åtgärd, som numera icke kan uppskjutas. Skälet är enkelt det, att Finska allmogen kommit till ett medvetande om denna fordrans berättigande och till en öfvertygelse om åtgärdens nödvändighet för rättssäkerheten, som skall verka, att hvarje uppskof hos densamma måste väcka den mest intensiva förbittring. Vi uttala detta med full kännedom om det allmänna tänkesättet i frågan hos denna allmoge; och vi tillägga därför: det är hög tid, att hvar och en, som på afgörandet öfver densamma eger något inflytande, rätt noga betänker, hvad han tillstyrker.

Frågan har ingen omedelbar politisk betydelse. Det är ur politisk synpunkt för Regeringen likgiltigt, i hvilket språk lag och rätt skipas; endast att det för den måste vara önskligt, att språket icke blir någon anledning till ett allmännare missnöje och undergräver tron på en opartisk och rättvis lagskipning. Också vänder sig den redan allmänna och starka missbelåtenheten icke mot Regeringen. Den Finska bonden anser med rätta saken ligga i de inhemska »herrarnes», förnämligast i domarpersonalens hand.

Underdomarene måste i de Finska tingslagen muntligen föra undersökningen på Finska språket. Äro de icke fullt skickliga härtill, så äro de oduglige för sin befattning. Och huru och på hvad vilkor de än kommit till densamma, mot den rättssökande allmänhetens rättmätiga anspråk på säkerhet till person och egendom betyder deras försörjande genom att bibehållas vid tjensten allsingenting. Men från förmågan att muntligen begagna språket, resonerar man vidare, är steget till dess skriftliga användande icke längre, än att det utan serdeles ansträngning kan uttagas.

Detta här åberopade ordande är enkelt och bindande. Mot detsamma kunna ställas endast och allenast personliga konsiderationer och lösa förmenanden. Nemligen: det närvarande tillståndet är nu engång sådant det är; rättvisan har i landet blifvit väl handhafd, ehuru bristfällig domarens Finska språkkunskap och språkfärdighet icke blott ofta, utan kanske oftast varit. Man kan icke fordra, att de nuvarande domarene skola genom läsning förkofra ens sin förmåga att förstå och tala språket, mycket mindre förvärfva sig förmåga, att använda detsamma i skrift.

Men hvem finner icke, att detta konsiderations- och kommisurations-tal är alltigenom ihåligt. Kan verkligen rättvisan vara väl handhafd, der domare och part icke förstå hvarandras språk? Sunda förnuftet svarar härtill Nej. Vi betvifla icke, att den öfverhufvud visar sig väl vårdad, *om man håller sig till den skriftliga förhandlingen*, till protokollerna. Men frågan är just den: huru hafva protokollerna tillkommit? Innehålla de, hvad som verkligen inför domstolen försiggått? Vi kunna icke vara de ende, som från skilda trakter i landet hört klagan föras öfver origtigt protokoll, ja till och med exempel anföras, att utslaget i domstolen och i protokollet icke stämt öfverens. Man invänder: denna klagan kommer af den misstänksamhet, som språkskilnaden fostrar hos allmogen. Må vara, att den är öfverdrifven. Men hvar och en medger väl, att grunden till denna misstänksamhet bör

aflägsnas. Ett folk, som förlorar tron på lagskipningens rättvisa, kan af inga omsorger för dess bästa tillfredsställas. Men det är äfven gifven sak: när domare och part icke förstå hvarandra, kan protokollet absolut icke vara riktigt. Dervid hjälper intet mäklande, så att det vore nog, om de förstå hvarandra ungefärligen, tillräckligt väl o. s. v. Ty för att protokollet må kunna vara riktigt, finnes blott ett vilkor, att nemligen domaren förstår språket *bättre* än allmogen, hvars modersmål det är, såsom den litterärt bildade alltid förstår sitt språk bättre, än den obildade.

Och dessutom: när den muntliga förhandlingen nedskrifves i ett annat språk, erfordras härtill en utomordentlig öfversättaretalang, om öfversättningen icke skall blifva felaktig. Protokollet *måste* alltså under nu rådande förhållande blifva origtigt. 10

Då åter parten icke alls förstår det protokoll, han får mottaga, ligger häri en obehörig frestelse för domaren att vårdslösa med memorialförandet och protokollets uppsättande.

Det hjälper icke heller att säga: de flesta mål äro såbeskaffade, att domaren i dem behöfver förstå ganska litet af, hvad parten säger. I ett skuldfordringsmål t. ex. behöfver han, för att utdöma fordran, blott hafva utredt, att gäldenären mottagit penningarne eller varan, och ega styrkt uppgift på dess belopp, medan å andra sidan bevisning angående verkställd betalning saknas. Utan afseende derpå, att äfven skuldfordringsmål förekomma, vid hvilka ifrågavarande utredning är ganska invecklad, är det dock fullkomligen likgiltigt, om 9 eller 99 mål äro af åberopade enkla art. Det 10:e eller 100:e erfordrar likväl en domare, som är språket fullkomligt mäktig. Blir i detta protokollet i följd af domarens bristande språkkunskap origtigt, så duger uppenbarligen en sådan domare icke på sin plats – eller han duger endast att handlägga enklare och obetydligare mål. 20

Man betraktar saken vanligen blott från den ena sidan, att det för den Finska parten är »en olägenhet» att erhålla ett protokoll, som han icke förstår. Men ehuru äfven detta är icke blott en olägenhet, utan också kan inverka på målets utgång, emedan parten, om han sjelf kunde läsa och förstå protokollet, skulle bäst inse, hvad ännu i hans anföranden och bevisning brister och kan åstadkommas, så är dock det första och viktigaste, att domaren skall fullkomligen förstå partens språk, och att han icke skall föra protokollet i ett annat språk än undersökningens, emedan båda dessa omständigheter måste leda till en bristfällig lagskipning. Allmogen uppfattar i sjelfva verket saken från denna senare sida; ty den klagar öfver origtigt protokoll och orättvisa domslut. Denna klagan är icke offentlig; ty man fruktar för ansvaret. Men hör man dess tal i enrum isynnerhet från vissa landsorter, är det förskräckande. Det låter enkelt: herrarne sträfva emot Finskans införande till rättegångsspråk, emedan detta skulle hindra dem att förvränga rättvisan. Undertecknad behöfver icke försäkra, att han verkligen hört detta tal föras, och det af de mest upplysta bönder. Vill man forska efter grunden till den Finska allmogens missbelåtenhet och misstroende mot herremannen, skall man finna roten dertill i språkfrågan och i dess öfvertygelse, att den i följd af Svenskans begagnande såsom domstols- och administrationsspråk lider orättvisa. 30 40 50

Vi tro det i det föregående vara klart bevisadt, att rättvisan i landet icke skipas såsom sig bör, emedan detta under anförda förhållanden absolut icke kan ske. Och om så är, så är hvarje konsideration med det närvarande tillståndet obehörig.

Låt oss tillse, huru det förhåller sig med den påstådda svårigheten

eller omöjligheten för en domare, som förstår och talar Finska, att i detta språk affatta protokollerna.

Fordras det, att han skall skriva sitt protokoll i den nu brukliga formen, med andra ord, att han t. ex. skall ordagrant översätta ett Svenskt protokoll till Finskan, då blir detta utan tvivel för det stora flertalet af domare nära nog omöjligt.

Ingen Svensk språkkunskap i världen räcker till att utan särskild öfning skriva ett domstolsprotokoll, sådant det enligt den gällande formen skall vara. Man kan vara en utmärkt författare, utan att duga dertill.

Ett sådant Finskt protokollspråk eller, om man så vill, en sådan Finsk protokollstil existerar icke. Öfning deri kan ingenstädes vinnas. Det är således omöjligt att göra Finskan till domstolsspråk, om detta skall vara konformt med det Svenska. Vill man derföre, att en domare skall utfärda sina protokoll på Finska, måste man lemna honom frihet att uppsätta dem i den form, han förstår och förmår. Man kan resonnera med och mot angående det brukliga domstolsspråket – det skriftliga nemligen. Vår tanke är, att det hvarken är koncist eller redigt. Blott en sak synes i ett protokoll vara väsentlig; att det är en redig och trogen berättelse om domstolsförhandlingen; och i ett Utslag: att det klart upptager grunderna för domen och i så bestämda ordalag uttalar domslutet, att intet missförstånd angående detsamma kan ega rum. Till undersökningens ledning och domens fällande fordras lagkunskap; till bådads skriftliga affattande endast klart förstånd och litterär bildning, häri inbegripen förmåga att skriftligen uttrycka sina tankar öfverhufvud. En domare, som eger kunskap i Finskan, för att muntligen leda undersökningen och afkunna utslaget, bådadera så att rättvisan dervid icke lider, bör alltså, om han eger tillräckligt förstånd och bildning, äfven kunna skriftligen upprepa förhandlingen och domen.

Härpå beror det. Det muntliga talet kan innehålla mångt vårdslöst uttryck, som icke gillas i bokspråket och af grammatiken. Sådane uttryck skola kanske inflyta i protokollet. Likaså talar domaren dialekten i sin provins eller sin födelseort, och han skall följa den i protokollerna; eller han känner intet annat Finskt bokspråk, än bibelns och psalmbokens, och bemödar sig att härma detta. Ortografin skall äfven blifva ganska brokig. Vill man icke uppskjuta med saken ännu några tiotal år, så är allt detta oundvikligt. Och dessa olägenheter skola icke vid någon tidpunkt helt och hållet kunna undvikas. Vi medgifva fullkomligt, att det är väl, att det skriftliga domstolsspråket har någon konformitet, och att det derföre bör ega en något så när bestämd form. Men när helst Finskans begagnande vidtager, finnes denna form icke förhanden, utan måste efterhand utbilda sig.

Att det Finska protokollsspråket till en början blir fritt, oberoende af det Svenska formuläret, detta måste således alltid återkomma, äfven när juristerna före afgången från universitetet förpligtas att ådagalägga färdighet i Finskans både muntliga och skriftliga behandling. Formuläret och tillfället att inöfva den juridiska stilen skola alltid till en början saknas; – och tilläggom: det är väl, om den icke tager den Svenska till mönster. Ty lika litet, som denna stil utan särskild inöfning kan skrivas, lika litet kan den utan särskild öfning förstås. Den enklaste eftertanke borde lära, att det är förvändt, att föra en period genom flera ark. »Punkt och ny rad» är den enkla regeln för ett skriftspråk, ämnadt, såsom domstolsspråket bör vara, att förstås af den olärdaste och enfaldigaste.

Man skall tala om de förskräckliga vådorna för lagskipningen af ett

så obestämdt språk, som det hvilket vid friheten för domarena, att hvar och en skrifva efter sin näbb, skulle uppstå. Men rättvisan kan icke vara i större våda, än då domare och part icke förstå hvarandra, tillfället och frestelsen till lättsinne vid dess skipande icke större, än då domaren får ge parten ett utslag i hand, som lika gerna kunde bestå af lika många ark blankt papper, emedan den senare af detta skulle inhemta lika mycket, som af de nu brukliga sju stafvelserna på raden.

Efterhand skall väl ett mera samstämmigt skriftsätt utbildas sig. Man har många medel att verka härför. Ett sådant är, att Hofrätterna årligen låta aftrycka ett antal af de bäst skrifna protokoller och i form af Cirkulär utdela exemplar åt underdomarena. Alltför stora och afvikande egendomligheter i skriftsättet, tydligen beroende endast af egenkärt godtycke kunna väl likaså af Hofrätterna afstyras. Då de härröra af ohjelpig okunnighet, skulle tillförordnandet af en vikarie blifva nödvändigt.

Det är onödigt upptaga frågan, huruvida protokollerna vid förändradt skriftsätt skulle blifva vidlyftigare eller icke, ty detta är likgiltigt. För vår del anse vi, att, om den nu brukliga protokollstilen öfversättes till vanligt skriftspråk, protokollet i sjelfva verket skall blifva kortare.

Brottmålsundersökningar pläga anses för det svåraste af domares åligganden, och de i dem förda protokollers äfvensom utslagens uppsättande erfordra större skicklighet. Det må medgifvas, att, äfven der expeditioner i civila mål utfärdas på Finska, sagde dokumenter i urbota mål utan stor olägenhet kunde till vidare författas på Svenska. Om en translator vid guvernörsembetet får i uppdrag att för den anklagade och häktade ord för ord tolka dem till Finskan, hvilket ännu för säkerhets skuld kunde ske i t. ex. vicelandssekreterarens närvaro, så synes derigenom den nödvändiga säkerheten för den anklagade kunna vinnas. Det förstås, att han härvid skulle ega rätt att tillkalla äfven den person, åt hvilken han anförtror författandet af sina besvär eller sin nådeansökning.

Läsaren torde af ofvanstående anföranden draga den slutsats, att vi skola yrka, det alla domstolar utan vidare genast borde åläggas att till parter, som endast förstå Finska språket, utfärda expeditioner på detta språk. Men sådan är icke vår mening. Vi hafva i det föregående endast velat göra klart, att äfven ett sådant påbuds fullgörande, åtminstone hvad underdomstolarne angår, icke skulle möta oöfvervinnerliga svårigheter.

Vi draga här af endast den slutföljd, att så mycket mindre någonting hindrar, att tillstånd genast meddelas underdomare både i stad och på landet, att åt parter, som sådant önska, utfärda expeditioner på Finska språket. Och man torde få förutsätta, att detta är det minsta, som i närvarande stund kan ske.

Hvad man häremot anfört: att allmogen skulle komma att med ovilja betrakta de domare, som icke äro i stånd härtill, utgår ur en konsideration, som i en så vigtig sak icke bör gälla. Då det är hvarje domares pligt att, så vidt möjligt vidtaga reformen, så bör denna skyldighet erkännas. Finska allmogen är ganska tålmodig; och har den hoppet, att en domare, som sjelf på intet vilkor kan gå ut med att skrifva Finska, så snart ske kan, skall skaffa sig dertill dugliga biträden, ger den sig nog till tåls. Det tvång, som medgifvandet att utfärda Finska protokoller genom exemplet lägger på de domare, hvilka icke genast förmå begagna sig af detsamma, kan icke annat än verka helsosamt för reformens genomförande.

Näst detta medgifvande är både billigt och nödvändigt, att framdeles ingen domare tillsättes, icke heller någon tillförordnas att förestå domsagor, i hvilka Finskan i skrift redan begagnats, utan förbindelse att utfärda protokollerna på Finska. Det är ett par månaders arbete för den, som talar Finskan, att komma till den färdighet i språkets skrifvande, hvilken för ett protokolls och ett utslags författande är oundgängligt nödvändig. Möjligheten att erhålla förordnanden och tjenster utgör till en början ett premium för dem, som underkasta sig denna möda. För att lätta denna öfning kan genom Styrelsens försorg en handbok, innehållande modeller för rättegångshandlingar och domstolsexpeditioner, jemte en Finsk-Svensk samt Svensk-Finsk juridisk ordbok utgifvas.

En svårighet uppstår deraf, att domare måste begagna oexaminerade biträden äfven för uppsättandet af expeditioner, och att desse med större svårighet skulle kunna öfvergå till Finskan. Säkert torde visst vara, att till och med renskrifningen skall till en början fordra mera omsorg och tid, än förut. Sådant kan icke hjälpas. Men dessa biträden begagnas för protokollsuppsättning vanligen endast i vissa slags mål, skuldfordringsmål, in-teckningar o. s. v. Formuläret är i dessa fall gifvet, och att inlära ett Finskt sådant kan icke kräfvat mycken tid, isynnerhet som biträdena vanligen äro starkare i Finskan, än domaren sjelf, och genom advokatyr samt tolkning för parter af de på Svenska skrifna protokollerna vunnit färdighet i juridiska termers och ordvändningars öfversättande till Finskan.

Men vi hafva ännu icke alls talat om, huru förhållandet i öfverdomstolarne, Hofrätt och Senat, skall möjliggöra reformen.

Hvad skall i en Hofrätt företagas med Finska besvärshandlingar, der kanske flera af ledamöterna icke alls förstå Finska?

Man kan säga: det är orätt, att i en Hofrätt någon ledamot skall finnas, som icke tidigare praktiserat och haft förordnanden i en Finsk domsaga. Också torde i sjelfva verket de ledamöter vara få, hvilka icke förestått sådane domsagor. För dem borde det icke vara någon svårighet, att förstå ett på Finska skrifvet protokoll.

Nu kan det icke väntas, att till en början ett alltför stort antal mål skola inkomma i Finska handlingar. Svårt torde dock blifva, att genom tillsättandet af translatorer få ens dessa öfversatta. Och då antalet af mål på Finska språket inkomna tilltager, blir ett sådant öfversättande omöjligt. Men det låter säga sig, att en translator eller än hellre den hofrättstjensteman, som uppläser handlingarne, dervid muntligen öfversätter dem till Svenskan. Med denna kännedom om desamma och med den exposé, den ledamot, som har målets refererande sig anförtrodt, af detsamma afger, måste då de ledamöter, hvilka alls icke känna Finskan, åtnöja sig. God vilja hos de öfriga skall inom kortt lära dem, att kunna förstå Finska besvärshandlingar lika väl som Svenska. Blir det nödvändigt, att vid den ena eller andra Hofrätten tillförordna flera ledamöter, som äro Finska språket mäktiga, kan kostnaden härför icke komma i betraktande mot ändamålets vikt.

Att till en början en ökad personal fordras för expedierandet af Hofrättens domar på Finska i mål, hvilka i detta språk inkommit, antaga vi för gifvet. Bland den närvarande personalen vid dessa domstolar torde få individer finnas i stånd härtill. Der de äro att tillgå, synas de böra genom en högre aflöning dertill uppmuntras. Det nu i Hofrätterna brukliga korrigerandet af expeditionerna, som säges utgöra en del af ledamöternas åligganden, skulle väl till en början bortfalla. Öfverhufvud gagneligt, emedan, såsom medgifvet är, någon likför-

mighet i det juridiska språket är önskvärd, torde det likväl ofta urartat till vidhållandet af individuelt tycke och menande. Man skulle anse, att ändamålet lättare vunnes, om uppsättningens öfvervakande skulle vara öfverlemnadt åt vissa Hofrättens tjenstemän, icke åt alla deltagare i domslutet, hvilka endast i session borde ega rättighet att göra anmärkningar dervid. För den Finska expeditionen blefve en sådan anordning nödvändig, på det att den icke skulle komma att bero endast af protokollsföranden.

Det är alltså för Finskans införande vid Hofrätterna, som statsverket kan få vidkännas kostnader. Då Styrelsen väckt förslag om lagmansrätternas indragning, hvilken äfven Utskottet tillstyrkte, och troligen äfven Landtdagen skall gå in på, så erbjuda sig i lagmans tingsgästningen medel att i framtiden betäcka dessa ökade kostnader. Enligt hvad erfarenheten i Sverge visat, torde målens antal i Hofrätterna komma att ökas i följd af denna indragning. Och om då personalen vid Hofrätterna måste ökas, blir äfven detta ett tillfälle att åt dessa domstolar förvärfva ledamöter och tjenstemän, hvilka bevisat sig ega skicklighet att uppsätta protokoller och utfärda expeditioner på Finska språket. En gifven konsekvens af föregående yrkanden är, att bevisad förmåga härtill skall fordras af hvar och en, hvilken anställs såsom ledamot i Hofrätterna, äfvensom af blifvande sekreterare, advokatfiskaler och notarier.

Det skall dröja, förrän i Hofrätterna äfven den muntliga förhandlingen kommer att ske på Finska. Först då är reformen fulländad. Serdeles olägenhet kan det likväl icke åstadkomma, att memorialprotokollet fortfarande föres på Svenska, ehuru färre eller flera mål ur detsamma deduceras på Finska.

I högsta domstolen, Kejs. Senatens Justitiedepartement, skulle naturligtvis behandlingen af akter på Finska språket böra blifva densamma som i Hofrätterna. Deremot ligger icke samma vikt derpå, att Senatens domar utfärdas på Finska språket, emedan i dem någon ändring icke vidare står att erhålla, och den part, som vunnit målet, nog sörjer derför, att han lär känna domens innehåll och får åtnjuta sin rätt. Såväl recitens innehåll, som de för domen anförda grunderna äro för parterna likgiltiga. Det är endast sjelfva afgörandet som intresserar dem.

Alltså borde dock äfven ledamöterna i Senaten kunna läsa och förstå Finsk skrift? – Ja visst; detta är i vår tanke i Finland icke för mycket begärdt.

Öfverhufvud önska vi ännu erinra, att saken är alltför viktig, för att med små medel skjutas undan till en obestämd framtid. I det bildade Europa skulle man häpna vid att lära känna, att ett så förvändt lagskipningstillstånd som det närvarande ännu herrskar i ett land, hvilket ett halft årtusende varit i den Europeiska civilisationen delaktigt; och man skulle der i sanning anse ofvan uppställda fordringar för så anspråkslösa, de någonsin kunna vara. Vi äro också ingalunda säkra, att de skola allmänt vinna erkännande af dem, hvilkas rätt frågan närmast rör, af den Finska allmogen.

När man talar om vigten deraf, att domstolsspråket må vara de rättssökande parternas, i Finland det Finska folkets, framstår sjelfmant tanken derpå, att detsamma gäller om den lägre administrationens embetsspråk. Dokumenter, som af kronofogdar och landsmän m. fl. utfärdas åt allmogen, böra väl äfven vara skrifna på ett språk, som densamma förstår. Det torde väl få tagas för gifvet, att den nedsatta komittén skall sträcka sina förslag äfven till denna angelägenhet.

Öfverhufvud kan man antaga, att dessa tjenstemän i de Finska landsdelarne äro jemförelsevis starkare i språket än domarena. Det skall derföre också blifva dem lättare, att för den föga omfattande skrifning, der det kommer i fråga, använda detsamma. När domstolarnes utslag expedieras på Finska, är det en gifven förutsättning, att de af exekutorerna skola kunna läsas och förstås. Det kommer derföre icke att saknas tillfälle för dem, att lära känna Finskt-officielt skriftspråk, som kan tjena dem till mönster.

10 I fråga om Guvernörsembetena fordrar sakens natur, att man måste gå ett steg längre, än i fråga om underdomstolarnes. Man kan nemligen icke stanna dervid, att det må öfverlemnas äfven åt de förras fria val, att utfärda Finska expeditioner. Ty det är icke lika svårt, att införa en reform vid 8 guvernörsembeten som i 50 domsagor ungefär. Äfven expeditionernas omfång och innehåll är här ett annat, det förra mindre, det senare vida enklare. Här synes derföre regeln böra blifva; på en Finsk ansökning en Finsk resolution. Dessa lyda för det mesta enligt gifvet formulär; och, i de få mera invecklade eller ovanligare fall, som kunna förekomma, betyder det litet, att anlita translator eller annat biträde, i händelse vederbörande expedierande embetsman icke sjelf rår
20 med den Finska expeditionen.

Vi ställa först i andra rummet de blifvande juristernas undervisning i Finska språket i skolan och vid universitetet. Ty behovet af reformen blir allt mera trängande; och det blir omöjligt att uppskjuta dermed, tills nya generationer af domare hinna uppfostras.

Denna uppfostran bör dock naturligtvis icke förbises. I elementarläroverken erfordras mindre ökadt antal lärotimmar, än Finskans användande såsom undervisningsspråk, åtminstone i ett par läroämnen. Vid universitetet och särskildt i juridiska fakulteten fordras, att
30 professorerne äro Finska språket mäktige. Skulle detta vara fallet, och de skulle med sina såsom nyss sades förberedda lärjungar genomgå någon balk af Finska lagboken med dertill hörande författningar, sjelfva öfver dessa föreläsande på Finska, så skulle för blifvande jurister och kameralister ingen särskild Finsk examen behöfvas.

Det är en obotlig olycka, att det icke för 10 år tillbaka stadgades, att alla infödingar, som söka lärareplats vid universitet, böra dokumentera sig hafva någon kunskap i Finskan. Att så icke skett, skall i decennier hämma den nationela bildningens framsteg, den Finska nationallitteraturens uppkomst och Finskans allmänna användande vid domstolarnes och i administrationen. Det skall nedsätta universitetets betydelse
40 för land och folk och dermed äfven dess duglighet att motsvara sitt kall öfverhufvud. Ty när universitetet icke står i spetsen för den andliga rörelse, som gripit nationen, när ur denna utgående reformer drifva sig fram oberoende af dess verksamhet, och detsamma först efteråt, nödgadt och tvunget af den kringom detsamma skedda förändringen, motvilligt följer med strömmen, då har det afsagt sig sin rol, och dess nationela vanmakt skall medföra dess vetenskapliga förfall.

Kanske kan man af de nya lärares patriotism, genom hvilkas anställande lärarepersonalen under det sistförflutna decenniets lopp
50 blifvit till två tredjedelar förnyad, vänta, att de skola erkänna, hvad fäderneslandet i detta hänseende fordrar. Sålänge Finska bibeln och Finska lagboken äro vid universitetet okända skrifter, sålänge kan Finska folket tadlande fråga detsamma, huru det uppfyller sin plats.

Men hvad som icke skett, bör ske. Komittén har svårt att yrka derpå, att blott lärarene i Juridiska Fakulteten skola vara Finskan mäktiga.

Lärarene vid alla öfriga läroanstalter i landet äro pligtige att aflägga examen i Finskan. Universitetslärarene böra icke utgöra något undantag.

Under närvarande förhållanden blir det alltså ännu nödvändigt, att jurisstuderande aflägga en Finsk examen. Det är redan gammalt, att den tid, de nu använda på Ryska språket, för deras framtida verksamhet är gagnöst förlorad. Men det förtjenar att upprepadt erinra härom. Och när denna tid för Finskans studium besparas, behöfva fordringarne vid den ifrågavarande examen icke ställas lågt.

J. V. S. 10

63 MISSVEXTEN.

Litteraturblad n:o 8, augusti 1862

Det kännes orätt, att afhandla hvarjehanda ämnen såsom i djupaste ro, utan att skenbarligen egna en tanke åt den landsolycka, som borde upptaga och säkert upptager allas sinnen.

Att här vilja gifva råd till olyckans mildrande är nära nog förmädet. Vi taga hellre pennan, för att fästa uppmärksamheten på det öfverdrifna i sådane beräkningar af olyckans vidd, som äro egnade att nedslå förhoppningarne om mildrandet af dess följder, och i sådane fordringar på statens mellankomst, som i sig obetänkta bidraga att hos de enskilda minska medvetandet om pligten att, så vidt möjligt, hjälpa sig sjelfva, kanske hos andra, af olyckan oberörda, medvetandet om pligten att bistå dem. 20

Uleåborgs, Kuopio och Wasa län hafva en sammanlagd folkmängd af 670 tusen invånare. Enligt alla de bestämda uppgifter på olyckans vidd, man sett offentliggjorda, kan denna endast i Uleåborgs län beräknas hafva gjort mera än halfva befolkningens brödlös. 30

De hårdast träffade trakterna i Uleåborgs läns nordöstra delar, Paldamo, Sotkamo, Kuhmoniemi, Hyrynsalmi, Pudasjärvi och äfven Kuusamo äro orter, hvilkas befolkning aldrig lefvat af bröd ur egen åker, utan af skogen och förnämligast tjärbränning. Äfven Muhos vid Uleå elf och orterna kring öfra loppet af Siikajokis och Pyhäjokis vatten, såsom Piippola, Kärsämäki, Haapajärvi, delvis äfven andra församlingar, idka stark tjärbränning. Missvexten bringar dessa trakter alltså nöd, men gör dem icke hjälplösa, om blott spanmål får köpas mot nuvarande dryga lösen för tjäran och mot kredit på nästa sommars tillverkning deraf. I socknarne på Lappmarkens gräns vexer brödet till ringa belopp, och vexten misslyckas naturligtvis ofta. Boskapsskötsel, fiske och jagt gifva här äfven i goda år en stor del af födan. Mest torde nöden komma att tränga i länets sydöstra och sydligaste del, i Kalajoki med tillhörande kapeller, der frosten är en sällsyntare gäst, och afkomsten af skogen är ringa eller allsingen. Sagde orter, undantagande de senast nämnda tillhöra den folkfattigaste delen af länet. På den starkare befolkade kusten har, såvidt underrättelserna gifva vid handen, frosten gjort skada men icke förstört all skörd. 40

I Wasa län har härjningen sträckt sig ovanligt nära kusten, ända från Ny-Carleby till Uleåborgs läns gräns, för öfrigt i ett bälte inåt landet till Maanselkä. Ehuru äfven här i vissa delar tjärbränningen är temligen stark, lefva dock andra af åkern, och den torde i goda år öfverallt, utom i Perho, gifva brödfödan. Sistnämnda ort likasom österom Maanselkä det härjade Wiitasaari är jemförelsevis sällan fri från 50